

Frisinnade på kvinnlig barrikad

Makarna Gunnar och Alva Myrdal var inte först med idéerna om ett Svenskt välfärdssamhälle.

RFSU, riksförbundet för sexuell upplysning, var inte pionjerna bakom en ny sexualpolitik i Sverige.

I stället var det gruppen bakom Frisinnade kvinnors riksförbund som stod på barrikaderna för att driva dessa frågor.

Det menar Hjärdis Levin, doktor i kvinnohistoria, i sin nya bok.

Hjärdis Levin är en Sveriges mest kända kvinnoforskare och har skrivit en rad uppmärksammade böcker, bland annat Testiklarnas herravälde, om sexualmoralens historia under de två senaste århundradena.

I sin nya bok, *Kvinnorna på barrikaden*, sexualpolitik och sociala frågor, 1923-1936, fortsätter hon sin kvinnohistoriska beskrivning.

Bildad klass mitt emellan

Hjärdis Levin som talade på kafé Bónan i Umeå, har studerat en grupp kvinnor under tidigt 1900-tal som alla tillhörde den så kallade bildade klassen och fanns mittemellan det borgerliga Fredrika Bremer och de proletära socialdemokratiska grupperna, med bland annat Kata Dalström i spetsen.

Dessa frisinnade kvinnor, bland annat Kerstin Hesselgren, Elisabeth Tamm samt Elin Wägner, bildade ett riksförbund och startade tidningen

Tidevarvet samt en skola för kvinnor, den så kallade Medborgarskolan på Fogelsta i Stockholm, under tidigt 1900-tal.

- Tillsammans var de pionjerna och de som lade fram de allra första idéerna om ett svenskt välfärdssamhälle, berättar Hjärdis Levin.

Det var frågan om en kvinnorörelse som arbetade för sexualupplysning, preventivkunskap, ny abortlag, mödra- och spädbarnsvård.

- Och detta arbetade de med, tio år innan Elise Ottosen-Jensen bildade RFSU 1933, hävdar Hjärdis Levin.

Socialpolitiskt program

Kvinnorna skapade även ett socialpolitiskt program, som tog upp både folkhälsan, befolkningsfrågan och lösdrivarfrågan.

- Befolkningsfrågan handlade om allt som rör samhället. Barn, invandring, äktenskap, sexualliv och levnadsförhållanden.

I och med detta lade de grunden till makarna Myrdals reformprogram, som lades fram i boken *Kris i befolkningsfrågan*, 1934, menar Hjärdis Levin.

- Egentligen är det Frisinnade kvinnors riksförbund som borde fått äran och inte Alva och Gunnar Myrdal, menar hon.

Just därför att de riktlinjer som makarna Myrdal angav för en samhällstillvänd familjepolitik hade dessa kvinnor redan behandlat.

Eftersom kvinnor fick rösträtt först 1921 kom riksförbundet också att arbeta för att kvin-

nor skulle lära sig ha en egen politisk åsikt. Och de kämpade för utbildning, politiskt inflytande och rätten till arbete.

Men det var inte tal om några mansfientliga kvinnor.

- De ville i stället att kvinnor skulle ha en egen åsikt just för att kunna samarbeta med männen, menar Hjärdis Levin.

Om alla de krav som Frisinnade kvinnors riksförbund för-

de fram, hade gått igenom, hade vi i dag delvis haft en annan syn på både familje- och sexuallivet, menar Hjärdis Levin.

Manligt ansvar

- Vi skulle till exempel ha reagerat mer mot att tre män brutalt våldtar en kvinna och därefter går fria. Männen skulle ha varit tvungna att ta ett ansvar, menar hon.

Och syftar på en omdiskuterad debattartikel i Dagens nyheter den 3 maj 1997, där två brottsförelispecialister, Magnus Lindgren och Ulf Malm, starkt ifrågasätter och kritiserar åklagarens hantering av ett våldtäktsmål.

- I synen på kvinnor har vi inte kommit långt. I bland tycker jag att vi fortfarande befinner oss i sekelskiftets början, säger Hjärdis Levin.

VICTORIA SKEIDSVOLL

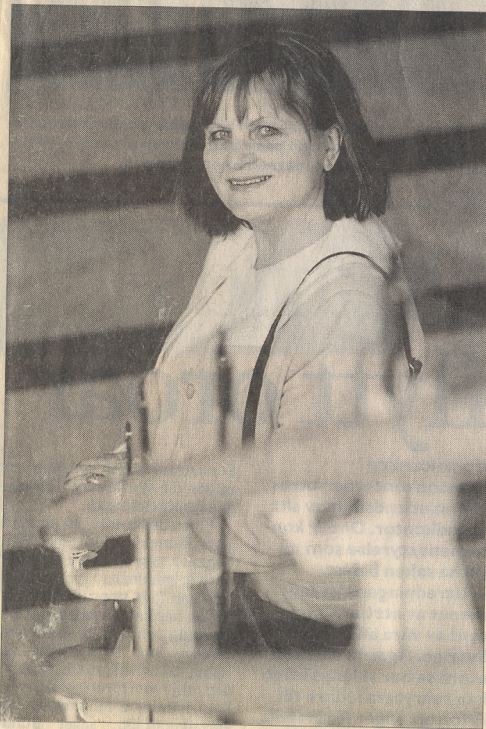

FOTO: TORBJÖRN JAKOBSSON

Hjärdis Levin, kvinnohistoriker gästade i lördags Umeå och talade om kvinnor på barrikaden i början av 1900-talet.